

Simbolizem

Simbolizem je literarni slog, v katerem se literati izražajo s simbolom.

Ločimo dve vrsti simbolov:

- stalni simboli □ podkev – sreča, deteljica – sreča, križ – krščanstvo, dimnikar, tehtnica – pravičnost
- pesniški simboli □ so enkratni; to pomeni, da je njihov pomen razviden šele iz konteksta

Simbolizem se ne zadovolji s posedovanjem izrednih čutnih vtisov, niti ne z individualizmom, ker simbolizem s pomočjo vizij, simbolov, sanj za konkreten pojav želi odkriti čutom nedostopen svet in neko globljo resničnost. Zato uporablja sinestezije (barve vonjamo), asociacije, ritmičnost in bližino glasbe.

V izrazu Fin de siecle najdemo izraz razklanega človeka. Vse tri smeri v Fin de sieclu se medsebojno prepletajo. To obdobje se je začelo v Franciji.

Francoski avtorji Fin de siecla:

- Charles Baudelaire – najpomembnejši predstavnik Fin de siecla
- Verlaine
- Mallarme
- Ruinband

Angleški avtor:

- Oscar Wilde

Pri nas imenujemo obdobje Fin de siecel obdobje med moderno in novo romantiko. Prevladuje lirika med literarnimi vrstami, pripovedništva je manj. Pojavi se nova literarna vrsta, pesem v prozi. V pripovedništvu imamo črtice, novele in pravljice.

Charles Baudelaire

»Moški, ki najbolj shajajo z ženskami, so tisti, ki najbolj vedo, kako se shaja brez njih.«
»Za številne ženske je ljubimec ogledalo, v katerem občudujejo same sebe.«

Charles B. je bil pesnik, kritik, esejist in najpomembnejši predstavnik evropske nove romantike, ter začetnik evropske moderne lirike. Imenovali so ga tudi prekleti pesnik. Pesniki, ki so se zgledovali po njem, se imenujejo prekleti pesniki.

V celoti je bil zavezan kultu lepote, in ta kult lepote je dopuščal, da je lahko umetnost najvišja vrednota, ki lahko tako poseže po grdem, popačenem, neprijetnem in odurnem, kar postane vir estetskega ugodja. Vse to je estetika grdega.

Baudelarjevi pogledi na umetnost:

- lepota je nekaj relativnega; pogojena s časom in okoljem
- bil je nasprotnik angažirane umetnosti – to je tista umetnost, ki služi družbi, ne pa umetnosti sami; saj pravi, da mora biti sama sebi namen, in ne more služiti nekemu drugemu cilju oz. namenu
- odklanja numeris (posnemanje), ker pravi, da mora umetnik s svojo poezijo sam ustvariti svoj svet
- odloči se za nelepi mestni svet – odnos do narave

Ko je Baudelaire izdal pesniško zbirko Rože zla (1857), je bil zaradi določenih pesmi v zbirki zaprt zaradi provokacije. Njegova poezija temelji na estetiki, medtem ko samo vsebinsko sporočilo ni pomembno.

Pesniška zbirka Rože zla je sestavljena iz šestih delov:

- Spleen in ideal
- Pariške slike
- Vino
- Rože zla
- Upor
- Smrt

Charles Baudelaire: Sorodnosti

Pesem Sorodnosti je najpomembnejša pesem Baudelairejeve pesniške zbirke, ker je vzor tako simbolistom kot dekadentom. Simbolistom zato, ker najdemo v njej čutne pojave, s katerimi hoče odkriti nadindividualno in nadčutno resničnost. Pesem je dekadentna, ker gre za svet čutnih omam, bolestrnega opoja in razdražljivosti,

Pesem je po svoji obliki sonet. Gre za tradicionalno pesem, ampak nima odstopa od klasične sheme. V tercinah je rima ponavadi lahko karkoli; v tej pesmi je zaporedna. V kvartinah je ponavadi oklepajoča; v tej pesmi je rima prestopajoča.

V tej pesmi gre za podobo bivanja. Gre za svetlo in sončno bivanje. Polno je vonjev, glasov, simbolov, ki delujejo na človeka. Glavni namen te pesmi je, da v človeku prebudi čustva. Pesem izraža simbolistični pogled na svet, kar pomeni, da je narava simbol brezčutne resnice. To pesnik ponazori s pomočjo sinestezij ali sozvočij. Sinestezija je poseben tip metafore, ki združuje različne čutne zaznave, in sicer slišanje barv, videnje zvokov, vonjanje barv, barva se združuje z vonji in glasovi, kar poudarja subjektivnost pesniške govornice.

Definicija sinestezije: zadnji verz 2. kitice, 3. kitica

Tema: gre za skrivno soglasje čutov, občutij, vonjav, barv

Glavna ideja: odkrivanje skrivnostne resničnosti, gre za podobo bivanja in ta podoba je svetla, harmonična in popolna

Pesnik združi različne čute in jim pripisuje višji pomen. Za temi čuti stoji neka višja resnica, ki pa je tako popolna, da jo človek doživlja kot najvišjo možno resnico.

Pesem je zastavljena kot vstop v svet pesniških figur:

- sinestezija
- personifikacija □ živi stebri, spregovore besede
- primere □ kot odmeve združijo bregove
- okrasni pridevki □ otroška polt
- pretiravanje □ neskončnih dihom prepojenih

Charles Baudelaire: Tujec

V pesmi najdemo dialoge. Pesem je sestavljena iz vprašanj. Pesem je lahko dialog ali monolog, in če gre za monolog, je pesem sestavljena iz retoričnih vprašanj in odgovorov.

Tujec je skrivnosten in nenavaden. Rad bi ljubil lepoto, če bi bila božanska in nesmrtna. Sovraži materialno dobro, zlato. Tujec hrepeni po oblakih, ki so nedosegljivi, hrepenenje je ponazorjeno z oblaki. Svet mu je odveč, neznan, svet ga ne zadovoljuje. Oblaki presegajo vse možnosti stvarnega življenja. Oblaki so metafora absolutnega. Zaradi izrednega tujčevega čustvovanja je pesem novoromantična.

To je pesem v prozi (najdemo jo že v predromantiki). Baudelaire mojstrsko uveljavi pesem v prozi. Njegove pesmi v prozi izidejo v pesniški zbirki Male pesmi v prozi iz leta 1869.

Pesem v prozi je besedilna vrsta kratkega obsega. Gre za prepletanje proze in poetičnosti. Proza zato, ker gre za neki kratkost, poetičnost pa zato, ker gre za lirično vsebino in stil. K poetičnosti lahko uvrstimo metaforo, melodijo, ritem. V pesmi v prozi najdemo pogosto številne figure, čustveno zaznamovane besede. Pojavila se je že v predromantiki in romantiki, vrh pa doseže pri Baudelaireju, Rimbaudu in Mallarmeju.

Motivi:

- osamljenost
- minljivost
- tujstvo
- izločenost
- izpostavljen je odnos do materialnega sveta, njegove družine, domovine, lepote, vere, narave in nekaj višjega

Pesniške figure:

- nagovor
- dialog, monolog
- kratka jedrnata retorična vprašanja in odgovori
- stopnjevanje (... ne očeta, ne matere...)
- naštevanje
- zamolk (s tem zaznamuje neskončnost, neizrečenost)

Charles Baudelaire: Omamljajte se

Vsakdanjo stvarnost poimenuje Baudelaire s časom, ki je zapisan z veliko začetnico, ker gre za neko vrsto personifikacije. Gre za eksistencialno stisko modernega človeka. Na to kaže čas. Moderni človek beži iz sveta in ta svet je poln zla in nasprotij. Gre za naveličanost življenja. Treba se je omamljati, da ne čutimo bremen, ki jih nalaga vsakdanje življenje. Pesem izraža tudi obup zaradi praznine (...in če se kdaj zbudite...). Glavna tema je občutenje časa oz. minljivosti, ki ga lahko ublaži le omama.

Dekadenčni motivi:

- omama
- odpor proti družbi, nalogam, družbenim zakonom
- na ta svet kliče propad
- beg iz sveta, ker je svet poln zla in nasprotij

Oscar Wilde

- rojen v Dublinu leta 1854
- zelo znan homoseksualec □ motiv homoseksualnosti pri Salomi, ko paž objokuje smrt mladega Sirijca in govori o njegovi lepoti
- kontroverzna osebnost
- nenavaden stil oblačenja □ dokolenka, zelenje v žepih
- vzdevek Tetko
- sodomija □ spolno izživljanje nad živalmi
- 3x obtožen zaradi homoseksualnosti, 1x je obsojen, v zaporu ostane 2 leti
- ko je star 30 let se poroči, ima dva otroka, ženo vara z moškimi
- leta 1900 umre v Parizu
- ženskost je edina lastnost, ki jo ceni pri ženski
- upira se vsemu, kar je v zvezi z materializmom
- zagovarja estencizem
- veliko potuje
- zna veliko jezikov

Oscar Wilde: Saloma

- enodejanka, tragedija □ Saloma umre zaradi lastnih prepričanj, idej
- napisana v francoščini leta 1891, 5 let kasneje premierno uprizorjena v Parizu, na Slovenskem leta 1905, v Angliji leta 1931, zelo popularna je v Nemčiji
- je poetična: verzi, metrična shema, stopnjevanje □ ko Saloma dvori Johanaanu in ga občuduje; dekadenci
- imamo enotnost kraja, časa in dogajanja
  - o kraj □ terasa Herodove palače, osebe so naslonjene na balustrado (ograjo), na desni je stopnišče, na levi je vodnjak, v katerem je zaprt Johanaan (Janez Krstnik)
  - o čas □ večer, mesečina; osebe različno vidijo luno, ki je simbol smrti, nesreče
  - o dogajanje
    - mladi Sirijec pravi, da je luna lepa, z njo opisuje Salomo, paž jo vidi kot mrtvo žensko
    - Johanaan je asket, veren, ne skrbi ga, ker je zaprt
    - v Johanaanu se zaljubi Saloma, najprej ga hoče videti, mlademu Sirijcu obljubi v zameno, da če odpre vodnjak, da se mu bo mogoče naslednji dan nasmehnila
    - Filip Herod □ Herodiadin prvi mož, Herodov brat; Herod ga ubije, da si lahko prilasti njegovo ženo
    - dialog med Salomo in Johanaanom, Saloma občuduje njegovo telo, lase, ustnice, vse to ima negativne predznake, razen ustnice
    - Herodiada pravi, da je luna kot luna, je hladna, nima domišljije

- Herod prosi Salomo za ples sedmih tančic, Herodiada se s tem ne strinja, ker je ljubosumna
  - ko Saloma odpleše, prosi za Johanaanovo glavo na srebrnem pladnju, s tem se Herodiada strinja, Herod je prestrašen, saj se boji Johanaana, ki je mogoče prerok in lahko pride do kazni
1. Zasnova □ Vojaki stojijo na terasi in gledajo luno, različno jo interpretirajo. Paž jo vidi kot mrtvo žensko, Sirijec kot lepo, pravzaprav opisuje Salomo. Potem pride na teraso Saloma, luno vidi kot devico. Herodiada vidi luno kot luno, Herod jo vidi kot mrtvo žensko.
  2. Zaplet □ Saloma pride na teraso in zasliši Johanaanov glas. Želi ga videti, kljub temu, da je to prepovedano. Izkoristi ljubezen Sirijca, da bi ga videla. Potem pride iz vodnjaka prerok. Ko Sirijec vidi, da je Salomi vseeno zanj, se ta zabode. Sem spada tudi to, ko Herod zahteva, da mu Saloma zapleše.
  3. Vrh □ ples sedmih tančic, Salomina prošnja za Johanaanovo glavo na srebrnem pladnju
  4. Razplet □ Herod hoče pregovoriti Salomo za drugačno prošnjo. Ne uspe mu, zato ukaže smrt preroka. Ko Johanaanu odrežejo glavo, njegov glas utihne. On to stoično prenaša, se ne upira, saj sluti svojo smrt. Saloma poljubi Johanaanovo glavo.
  5. Razsnova □ Saloma umre, saj Herod naroči njeno smrt in vojaki jo ubijejo s ščiti.

Saloma

Johanaan

Herod

Herodiada

Motivi:

Dedadenčnost:

Razpravljalni esej

Vsebina:

Jezik:

Slog:

Uvod:

Jedro:

Zaključek: